

„SUVREMENI USUD GASTARBAJTERSKOGA NASLIJEĐA HRVATSKE“

Zagreb, 28. listopada 2022.

Organizacijom II. Međunarodne znanstveno-stručne konferencije o gastarbajterima organizatori su ostvarili cilj kontinuiranoga plenarnoga bijenalnoga održavanja tematskih znanstvenih ciklusa posvećenih demografiji i hrvatskome iseljeništvu. Cilj je ostvaren ponajprije zahvaljujući vašem odazivu kao znanstvenika i stručnjaka iz čitave Hrvatske, hrvatskoga susjedstva i inozemstva. Iskazivanjem znanstvenog interesa, predstavljanjem rezultata svojih istraživanja i sudjelovanjem u panel-raspravama doprinijeli ste stručnosti i kvaliteti još jedne „gastarbajterske konferencije“ što nas organizatore ohrabruje u nastavku organiziranja ovakvih znanstvenih susreta u budućnosti.

Uvažavajući sve razine vašega doprinosa, možemo izdvojiti nekoliko zajedničkih primarnih zaključaka konferencije na kojima ćemo izgrađivati i razvijati našu „gastarbajtersku znanstvenu priču“.

1. Relevantnost predmeta istraživanja

Konferencija je održana u svjetlu nedavno objavljenih rezultata Popisa 2021. prema kojima je Hrvatska u posljednjih deset godina izgubila gotovo 10 % stanovništva. Ovogodišnja konferencija stavila je naglasak na posljedice gastarbajterske ere na demografski razvoj Hrvatske koje se očituju u aktualnim trendovima iseljavanja i zabrinjavajućim podacima o prirodnom nestanku hrvatske domicilne populacije. U četirima panelima razmatrana je upravo „postgastarbajterska“ budućnost Hrvatske u svim njezinim aspektima čime je potvrđena relevantnost teme i potreba za njenim produbljanjem u daljnjim istraživanjima.

2. Potencijal hrvatskoga iseljništva

Procjenjuje se da stanovništva s jednim oblikom izraženoga nacionalnoga identiteta danas ima više izvan domovine nego u Hrvatskoj. To je hrvatsko iseljništvo čuvar ne samo kulturnoga i nacionalnoga identiteta, već i temelj gospodarskoga opstanka Hrvatske. Taj se potencijal pokazuje na usmjeravanju doznaka u Hrvatsku na godišnjoj razini čiji iznosi nadvisuju prihode stranih investicija, kao i prihode od stranoga turizma. Time hrvatsko iseljništvo postaje izvor najvećega investicijskoga potencijala za Hrvatsku, a znanstveni skupovi poput ovoga imaju ulogu hrvatskoj ukupnoj javnosti približiti tu činjenicu. U skladu s tim dragocjeno je svako istraživanje koje razmatra i najmanji dio ukupnoga naslijeđa hrvatskoga iseljništva i

povratništva. Kao i prethodnoga, sudionici i ovoga skupa pokazali su da znanstvenoga razmatranja tih pojava i fenomena ne nedostaje.

3. Demografska obnova kao pitanje nacionalne sigurnosti

Stručnjaci UN-a upozorili su kako Hrvatsku ima jednu od najstarijih populacija te se nalazi među demografski najugroženijim područjima u svijetu. Udio osoba starijih od 65 godina, prema rezultatima Popisa 2021., dosegnuo je gotovo četvrtinu ukupne populacije. Do idućega popisa stanovništva taj bi udio prema projekcijama mogao dosegnuti i 30 % ukupne populacije. Istovremeno, nastavkom depopulacijskih trendova mlađa populacija do 18 godina svesti će se na otprilike 15 % ukupne populacije. Prostor koji se prirodnim putem ili iseljavanjem prazni inercijom ili planski, naseljavat će „drugo“ stanovništvo sa svojim općim, demografskim i identitetskim obilježjima. Znanstvenim fokusom na nedavne pojave koje su dodatno utjecale na pražnjenje hrvatskoga prostora, pandemijom Covida-19 i potresima 2020. godine, ustanovili smo kako je nekontroliranim imigracijama izravno ugrožena nacionalna sigurnost te je Hrvatskoj potrebna selektivna imigracijska politika koja će kontrolirati naseljavanje ispražnjenih otočnih, brdsko-planinskih te osobito pograničnih prostora. Osim toga, neplanskom politikom useljavanja neminovno se događa tzv. puzajuća supstitucija stanovništva koja bi u sljedećih desetak godina mogla doseći brojku od 800 000 ljudi. Već sada je prema različitim bazama podataka uočljivo kako se u Hrvatskoj nalazi oko 5 % stranih radnika. Ti radnici nisu evidentirani u recentnom popisu stanovništva te se otvara pitanje nelegalnih radnih migracija i dostojanstva radnih migranata.

4. Neophodna suradnja i sinergijsko djelovanje struke i upravljačkoga sustava

Poziv i dužnost znanstvenika je ukazivati sveukupnoj hrvatskoj javnosti na prevladavajuće procese u Hrvatskoj. Stoga oni nisu remetički faktor nijednoga političkoga sustava, već neophodni suradnici u izgradnji boljega sustava i cjelokupnosti razvoja Republike Hrvatske. Učinkoviti revitalizacijski modeli mogu nastati samo na temelju projekcija, parametara i drugih znanstveno-stručnih postupaka akademske zajednice. U tom pogledu pozdravljamo prisutnost hrvatskih političara i donositelja odluka na znanstvenim skupovima i njihov doprinos konstruktivnim raspravama kako bi, u konačnici, oba gledišta rezultirala rješenjima na korist hrvatskom stanovništvu i prostoru. Istovremeno ohrabrujemo znanstvenike na nastavak proučavanja, ispitivanja i valoriziranja migracijskih i demografskih procesa te iznošenja svojih spoznaja u javnosti svim preprekama i izazovima unatoč.

U ime Organizacijskoga odbora zahvaljujemo svima na sudjelovanju te se radujemo objavi rezultata vaših istraživanja koje ćemo objediniti u drugom zborniku radova tijekom 2023. godine.

Vidimo se u jesen 2024. na trećoj međunarodnoj znanstvenoj konferenciji o gastarbajterima!